

Litanie pour 32 morts de la rue de 2011 à Bruxelles

Litanie voor 32 straatdoden van 2011 in Brussel

Door / Par Els Moors & Xavier Queipo, au nom du Collectif de poètes bruxellois / namens het Brussels Dichterscollectief. Lu pendant la cérémonie de commémoration à l'Hôtel de Ville / Gelezen tijdens de herdenkingsceremonie op het Stadhuis, 14.3.2012. Met de steun van internationaal literatuurhuis Passa Porta / Avec le soutien de Passa Porta, maison internationale des littératures.

Zbigniew

iedereen dacht
dat je lag
dat je sliep —
diep in de Avenue
Marius Renard
waar je woonde
de straat was je dak
was je bed
was je muren
je huis
nu brengen we
je thuis
we leggen je
onder het deken
van je naam
luisteren
naar het zingen
van de wind
die alle geliefden
en vrienden
die nacht
naar je
toe heeft
gewaaid

Daniël, bijgenaamd 'Moïse'

vriend van alle vrienden
die zich hebben verzameld
om te zeggen dat ze je niet
willen vergeten
tous tes copains uit het
flatgebouw waar je woonde
in het appartementje (boven
het café) en waar je werd
gevonden voor je

naar het ziekenhuis werd gebracht
Noirot
Frédéric, Thérèse, Sylvia
Carlos, Denis, Danny, José
Félix, Marissa, Marc en Jamal
en alle anderen
die niet worden vernoemd
vandaag dragen ze Daniël samen
zeggen Moïse
on ne t'oubliera
jamais

Janusz

het nieuwe leven dat je zocht
staat nu voor altijd in de lijnen
die de sterren aan de Poolse hemel
verbinden met de sterren boven
metro Rogier je leeft
in de harten van je kinderen Marta
en Sylvester, je vrouw en je vriendinnetje
Agneska de mensen van wie je hield
en voor wie je moedig van
een nieuw begin bent blijven dromen
een nieuw begin van
sterren stuifmeel en
een gouden zon

Pavel

het liefst met elegante hoed
en chique schoenen
steeds genereus
om anderen te helpen
onderweg van Roemenië
naar Portugal op zoek naar
een beter leven, verloor je
je geliefde vrouw en vond je jouw zoon

terug in België
naar Roemeense traditie kleepte je zoon
zijn trotse vader nog één keer
in het nieuw
mag jouw strijd
niet voor niets zijn
geweest

Rufino

wie je was
waar je geweest bent
wie je hebt liefgehad
het laatste huisje waar je
woonde de nachtwinkel
waar je altijd kwam
je leidde tot op het einde een
geordend leven
er zijn er die jouw warme
handen in hun hart
met zich meedragen
het uitspreken
van jou naam Rufino
betekent voor hen voor altijd
de vreugde jou
te hebben gekend

Thierry

een man te zijn geweest
met een verleden
en zich dan af te vragen
hoe ermee te leven
een man die vreugde vond
in het contact met anderen
een man die zich het liefst
door goede vrienden
liet omringen

en die zich steeds door
zijn familie wist gesteund
een man met vele projecten
die het verlangen levend
hield om ze
allemaal te bereiken
een man te zijn en in
het leven de anderen
steeds tot dicht bij jou
te hebben laten komen

Sid Ahmed, bijgenaamd 'Sid'

alle mensen hebben een naam
een leven dat ze hebben geleid
en anderen waarmee ze hun leven
hebben gedeeld, jij stierf alleen
je leven blijft voor ons gesloten
we weten alleen waar je stierf
en dat je familie jou een
laatste groet is komen brengen
we gedenken jou vandaag
en zeggen je naam
met liefde

Kitengie, bijgenaamd 'Wagui'

Grote rijzige man Wagui,
gestorven in het Erasmusziekenhuis
in Anderlecht, je kwam uit Kongo
maar bemachtigde nooit de papieren
om te wonen waar je ten slotte
bent gestorven,
Naamse Poort, Matongé en Rue
Longue-Vie zijn de plaatsen
waar je het liefst verbleef
een vriend van je heeft je naam
voor altijd in deze lijst

ingeschreven we groeten je
het ga je goed

Joseph

men weet dat je uit Polen kwam
in Ukkel stierf en daar op het kerkhof
je laatste rustplaats vond, pas later aan de hand
van een foto werd je herkend
men weet je haren waren kort
en wit je had geen baard geen snor
wel heldere ogen
licht en luisterend
als halve manen
er zijn er die je kenden
en herkenden en die
je beeld in hun hart
hebben gedragen

Francis

verdiept in de wereld
van de sterren aan de hemel
en met vaardige handen
houtbewerking lassen
je maakte muziek
smeedde woorden aan elkaar
tot ze gedichten werden
en deelde je rijkdom
hield de hand steeds
uitgestrekt om anderen te helpen
vorig jaar toen je wilde deelnemen
aan de ceremonie voor de overledenen
werd je ziek, je zong een lied en
dat werd als videoboodschap uitgezonden
zo was je er toch bij
men vraagt onder welke
boze ster je werd geboren

waarom je leven
soms zo moeilijk ging
maar je duizendvoudige
talenten zijn het licht
dat jij in de wereld
hebt gebracht

Suzanne

Suzanne neemt je mee
waarheen?
alle straten namen mensen huizen
zijn een geheim gebleven
een geheim dat zij heeft aangeraakt
en wat haar een mens
onder mensen heeft gemaakt
een groot en onbevattelijk leven
waarin Suzanne Suzanne is geweest
een leven dat zij net als iedereen
in naam van allen heeft geleefd

Sabine

bloem van onafhankelijk leven
van wijsheid en van verre landen
overall waar je bent geweest
men hield ervan naar je te luisteren
wie je was en wat je zocht
je werd verloren en opnieuw gevonden
als een regenboog vol heldere kleuren
je uitbundige vreugde je diepe verdriet
versmolten zoals regen met het licht
de aarde was je thuis
de hemel je verlangend reiken

Madeleine

Madeleine Melle Steens klein
meisje dat met een grote boot
van Stanleyville naar Brussel reisde
lang geleden vervlogen herinneringen
bewaard in het huis van je familie
tot je ook daar niet meer kon wonen
en nergens anders meer heen wilde
Madeleine vrouw van de stad
tien jaar lang pendelend
over haar straten dwalend
jouw caddie was je huis en je bureau in één
alles wat je had in je handen houdend
mag je thuiskomen en wonen
bij iedereen waar je
van hield

Mustapha, bijgenaamd 'Mous'

kleine Mous met je glazen oog
en donkere krullen
wat heb je gezien?
- overal -
in het hart van de stad
vriendelijk welwillend
je had altijd wel een vriend
om voor te zorgen
praatte graag en zat boordevol
toekomstplannen
wat heb je gezien?
al je plannen werden bruusk beëindigd
je werd voor altijd opgetild
we wensen dat er nu voor jou
gezorgd wordt

Roger

het station was je thuis
je leek er wel eeuwen te hebben gewoond
iedereen uit de buurt wist wie je was
je leefde op straat
maar deed klusjes
hier en daar maakte dagelijks
je praatjes was altijd actief
toen je na een ongeluk
in het ziekenhuis belandde en
daarna in een opvanghuis
koos je toch weer voor de straat
jouw vrienden jouw plekjes
zelfs toen je later ziek in een home
moest verblijven
kon je het niet laten en keerde
steeds op vrijdag terug
nog altijd ben je door velen gekend
bij velen geliefd
je laat een onuitwisbare aanwezigheid achter
en blijft voor altijd verbonden
met het station
het kloppend hart van de stad

Michel, bijgenaamd 'Saïd'

jouw vrienden hebben geen bijzondere dag nodig
om aan je te denken
wat heeft je uit Frankrijk naar Brussel gebracht?
wie je kende weet: je zag er veel jonger uit
dan je was je droeg je haren kort
en vaak je capuchon
je woonde bij het Noordstation
verhuisde naar het Magdalenaplein
op een dag liet je je vrienden achter
aangeprepen door je plotse overlijden
hebben ze jou die dag bezocht

om samen afscheid van je te nemen
hun gedachten zijn
voor altijd bij jou

*

Mes amis, j'ai cinq choses à vous dire,
Comme les cinq doigts de la main que je tends
A chacun de vous :
De pierre sont les yeux qui vous regardent,
De pierre les dalles où vous dormez
De pierre la tristesse de l'insoumission et de l'indifférence
De pierre aussi la liberté conquise
De pierre le reflet de la lune qui renvoie froid et solitude

Fabienne, surnommée « Cali » ou « Kalimero », 47 ans, décédée dans un stupide accident

N'accepte pas la consolation commode ou le triste adieu des absents
En chaque objet, chaque individu, toute circonstance
Il y a une jarre qui déborde de choses délicieuses
Eux le savent et reviendront un jour pour rendre leur tribut d'aimés

Xavier, surnommé « James », 51 ans, un très grand cœur, amoureux peut-être

Neuf trous à la flûte traversière
Comme les neuf orifices de ton corps
Tu t'exprimais comme une musique
Brillante surgissant du centre du monde

Fatima, 50 ans

Le souvenir d'autres géographies, le principe du retour
Qui t'a fait abolir rythmes et saisons ? demandait-on,
Si je le savais, répondais-tu, il y a longtemps que je serais chez moi.
Dans l'attente de l'aube pour commencer le jour en chantant

Jean, 48 ans, fan de David Bowie

J'ignore d'où je viens et pourquoi cette vie, disais-tu
Si je le savais, je dirais peut-être que je proviens d'un monde différent
Je suis grec, petit, tristement coiffé
J'aime la musique et, dit-on, je rêve toujours d'un retour

Kazimierz, surnommé « Kokosi Ceb », 46 ans

Pleurant la nuit dans l'obscurité du labyrinthe, toujours aimable
Te levant chaque jour avec mille questions sans réponse
Tu regardes le ciel et declares, sans colère, posément, sans ambages :
J'ai perdu un ami et, dit-on, j'ai perdu l'espoir, j'ai tout perdu

Michèle, 66 ans, femme mariée

On dit qu'il n'y a pas d'avenir pour nous,
Bien sûr, ce n'est pas se tromper beaucoup
Mais demain nous ne voulons pas, aujourd'hui oui
Et pouvoir respirer librement, jouir, rêver, exister

Jonathan, 26 ans, aimant cafés et bonnes conversations

Tu courais à sa recherche, mais il n'y avait pas de fil
Pour sortir du labyrinthe
Au-delà du vide ton chant s'arrêtera:
Ouvre une fenêtre dans ta poitrine
Laisse le vent entrer et sortir sans obstacles

Dumitriu, 45 ans

Ferme un instant les yeux, tu verras aussitôt par le troisième œil,
Celui de l'illumination, de la paix, du trépas peut-être
Et si, en effet, tu as fermé les yeux, mais oublié de les rouvrir
Tu es alors un vent fertile inondant le lointain de semences

Agata, 47 ans

Maintenant je me souviens de l'histoire qu'on m'a racontée,
De l'instant lucide quand tu t'es mis à chanter
Une mélodie de joyeux adieux :
Avec la pleine lune dans le corps, ton unique chez toi

Farah, 28 ans, une femme jeune et lutteuse

La sensation de se trouver en plusieurs endroits à la fois
D'éprouver l'agréable confusion, la douce cacophonie des langues et des coutumes
Dans cette région d'horreurs où te conduisit le courant des fleuves
Qui débouchent toujours dans l'immense océan du silence.

Marcin, 28 ans, timide, mince, les cheveux courts

Tes amis étaient pour toi comme l'eau dans le courant
Comme la fleur du lotus dans la quiétude de l'étang
Ne crains rien à présent dans la rivière de l'adieu, Caron te console :
Tout ce que tu as perdu reviendra lorsque tu dormiras

Geoffrey, 33 ans, haut comme une tour

Il faudrait une bouche aussi grande que le ciel
Pour exprimer l'univers qui s'épand en toi
Mais en vérité c'est toi qui parles soudain :
Tu racontes ton histoire, ta vie pleine de secrets

Claude, surnommé « Petit Claude », 57 ans

Ecoute-moi un instant, tranquillement, comme toujours
Ecoute les bénédictions et les salutations, gentilhomme
Les éclats de rire, peut-être, des amis que tu fais s'esclaffer
Et jettent des fleurs à propos de ton affaire,

Jozef, 63 ans, celui du regard complice

A la frontière, tente d'être une feuille blanche
Un endroit du monde où rien ne pousse par soi-même
Où il faut peut-être planter quelque chose
Pour que germe la semence de l'absolu

Steve, 38 ans, mythomane impénitent

Le seul vin que tu buvais était celui de ton propre sang
Ton corps s'agitait et tu aurais donné tout ce que tu possèdes
Pour une autre gorgée de vie amère et rénovée
Chaque objet, regard, sourire amical
C'était une coupe débordante de choses délicieuses

Jaroslav, dit « l'inconnu », 30 ans

Rien ne subsiste dans la boue du monde, rien que silence et vide
En confuse excitation et un obscur désordre
Qui progresse et s'impose à tout en annonçant ton absence
Une de plus, la plus triste peut-être, celle de l'inconnu

*

Mes amis, j'ai cinq choses à vous dire,
Comme les cinq doigts de la main que je tends
A chacun de vous :
De pierre sont les yeux qui vous regardent,
De pierre les dalles où vous dormez
De pierre la tristesse de l'insoumission et de l'indifférence
De pierre aussi la liberté conquise
De pierre le reflet de la lune qui renvoie froid et solitude

Ferme un instant les yeux, aussitôt tu verras par le troisième œil,
Celui de l'illumination, de la paix, du trépas peut-être